

4. Kötelezettségek és segédeszközök

Ebben a fejezetben bemutatásra kerülnek a főbb kötelezettségek (4.1.–4.4.), valamint mindazon eszközök, amelyek a teljesítésükhöz segítséget tudnak nyújtani.

4.1. Jegyzékbe felvett területek

Az egyezményhez történő csatlakozás során a Szerződő Felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy legalább egy területet kijelölnek a Nemzetközi Jelentőségű vizes területek Jegyzékébe (2.4. cikk). A Ramsar Adatbázisban (4.1.3.) tárolt információkon alapuló Jegyzéket a Ramsari Iroda kezeli és frissíti fel. A nyilvánosság számára hozzáférhető az Interneten (Ramsar Web Site), a Szerződő Felekhez pedig nyomtatott formában diplomáciai úton rendszeres időközönként eljuttatják. A tagállamok alfabetikus sorrendjében, a Jegyzék feltünteti az élőhely nevét, a kijelölés dátumát, a területnagyságokat és a földrajzi koordinátákat.

A Jegyzékbe bármikor felvehetők újabb területek, illetve a már nyilvántartottak területhatárai megnagyobbíthatók. Több ország, pl. Ausztrália, Chile, Kanada és Norvégia a következőket tette: a csatlakozási vagy megerősítési okirat letétbe-helyezése idején egyetlen területet neveztek meg, azóta azonban további 158 területet jelöltek (1997. júliusig).

Sürgős nemzeti érdek esetén a Szerződő Felek visszavonhatják a már Jegyzékbe vett területeiket, illetve korlátozhatják ezen területk határait (2.5. cikk). Az egyezmény azonban előírja, hogy az ilyen eseteket ellensúlyozni kell: az eredeti élőhely súlyának megfelelően új védett területet kell létrehozni akár ugyanazon térségben vagy valahol máshol (4.2. cikk). Ezt az előírást eddig ritkán kellett alkalmazni, sőt még egyetlen területet sem vontak vissza a Jegyzékből kedvezőtlen ökológiai változások miatt.

A Szerződő Felek Konferenciája (SzFK) elfogadta a *Nemzetközi jelentőségű Vizes területek azonosításának szempontjait* (4.1.1.), valamint jóváhagyott egy adatlapot a ramsari vizes területekre vonatkozólag (4.1.2.). Ezzel a felek munkáját megkönnyítik a területek kijelölése terén azáltal, hogy pontos és következetes adatfelvételt biztosítanak minden egyes élőhelyre. Szintén kidolgozták, majd jóváhagyták a *vizes területek típusainak osztályozási rendszerét* (4.1.4.), amelynek segítségével a terület különböző élőhelytípusai besorolhatók a felállított általános kategóriák valamelyikébe, illetve beírhatók a Ramsari Adatbázisba.

A vizes területek leltárjának felállítása (4.2.3.), amely az országos és nemzetközi szinten rendelkezésre álló legjobb tudományos eredményeken alapul, hatékony eszközként biztosítja, hogy a vizes területek a lehető legnagyobb számban legyenek a Ramsari Listába jelölve. Néhány Szerződő Fél, mint pl. Hollandia, Anglia már a ramsari szempontokat (4.1.1.) vette figyelembe az országos leltár készítésekor. Kidolgoztak egy részletes területlistát, amely megfelel ezen szempontoknak.

A SzFK 4.6. Ajánlása arra készíti a feleket, hogy minél előbb hozzanak létre ilyen leltárakat, amelyek elsősorban a nemzetközi jelentőségű területeket tartalmazzák. Igény esetén az Iroda és partnerei segítséget tudnak nyújtani a leltárak elkészítésében, különösen azokban az államokban, ahol még nem áll rendelkezésre tudományos szintű országos leltár. Kérik azokat az országokat, ahol már vannak ilyen nyilvántartások, hogy biztosítsanak technikai és pénzügyi segítséget a többi állam számára.

Azokat a területeket, amelyeket emberi tevékenység által előidézett ökológiai változások fenyegetnek, az érintett fél az ún. Montreux-i Jegyzékbe (4.1.5.) jelölheti. E területek pénzügyi támogatásban részesülhetnek.

A Ramsari Listába történő jelöléshez nem feltétel, hogy egy terület védetté legyen nyilvánítva. Azonban biztosítani kell a hosszútávú fenntarthatóságát e területeknek, különösen ott, ahol azt intenzíven használják akár valamely erőforrás felhasználásával, akár a terület természetes szerepének a kihasználásával. Ezt úgy lehet elérni, ha valamennyi érdekelt fél aktív bevonásával a Ramsari Stratégiai Terv kívánalmainak megfelelő kezelési terv készül, és ezt figyelembe véve cselekednek.

1996 októberében az Állandó Bizottság (ÁB) felkérte a feleket egy mértékadó szöveg elfogadására (valamennyi helyi nyelvre lefordítva), amellyel a nemzetközi jelentőségű vizes területet fel kell terjeszteni (4.5.5.).

4.1.1. A nemzetközi jelentőségű vizes területek kijelölésének szempontjai (5. Függelék)

Az egyezmény szövege (2.2. cikk) kimondja:

„Ki kell jelölni az ökológiailag, botanikailag, zoológiailag, limnológiailag vagy hidrológiailag nemzetközileg jelentős vizes területeket” és, hogy „elsősorban a vízmadarak szempontjából jelentős területeket kell a Listába felvenni”.

Már 1974-ben elkezdődtek a kijelölések különleges szempontjainak a meghatározásai, de csak 1980-ban született eredmény. 1987-ben és 1990-ben a SzFK felülvizsgálta a szempontokat, 1996-ban pedig további kiegészítést tett.

A Tudományos és Technikai Tanácsadó Testületet (TTTT) bízták meg az újbóli felülvizsgálatra, amit a SzFK következő ülésére kell (1999) elkészíteniük.

Jelenleg négy nagyobb részt különböztetünk meg:

- reprezentatív vagy unikális vizes területek
- növényekre és állatokra vonatkozó általános szempontok
- vízimadár állományon alapuló különleges szempontok
- halakon alapuló különleges szempontok

Annak ellenére, hogy már az első három rész használata is megfelelőnek bizonyult, az egyre gyarapodó számú fejlődő ország (különösen a trópusi országok) csatlakozása szükségsszerűvé tette a meglévő szempontok kiegészítését. 1990-ben a SzFK felkérte a TTTT-t, hogy készítse el a halállományt és a halászatot figyelembe vevő szempontokat. A halakon alapuló részt az 1996-os kon-

ferencia elfogadta, a halászati kérdést azonban további megfontolásra nyitva hagyta. A SzFK arra is felkérte a TTTT-t, hogy az 1999-es konferencia előtt újból vizsgálja át a szempontokat és fontolja meg, hogyan lehetne a hidrológiai funkciókat, valamint a kulturális értékeket és/vagy a vizes területekből származó előnyöket beépíteni.

A szempontok következetes használatának biztosítása céljából szükségesnek bizonyult az egyes részek magyarázata. A halállományon alapuló fejezet meg lehetőségen részletes, a többit pedig célszerű tovább finomítani.

A SzFK 5.3. Ajánlása előírja az Irodának, hogy a TTTT-val együttesen vizsgálják felül azokat a helyeket, amelyek még a szempontrendszer elfogadása előtt lett a Ramsari Listába véve, ugyanis ezen területek nem biztos hogy megfelelnek a jelen feltételeknek. Amennyiben egy régebben kijelölt terület nem felel meg a jelen előírásoknak, az Iroda az érintett országgal közösen megvizsgálja, hogy milyen intézkedéseket lehetne tenni (pl. kiterjesztés, helyreállítás) annak érdekében, hogy az adott terület teljesíteni tudja a feltételeket.

Amennyiben a fentiekre nem nyílik lehetőség, az érintett országnak fel kell szólítania az Irodát, hogy az adott területet vegyék le a Listáról. Ezt követően viszont az egyezmény 4.2. cikkében előírtak szerint, az érintett államnak meg kell tennie a szükséges lépéseket a kivont terület ellensúlyozására.

4.1.2. Adatlap (7. Függelék)

A SzF adatlapokon adják meg az általuk kijelölt területekre vonatkozó információkat, és ezek az adatlapok biztosítják a naprakész nyilvántartást is. A rögzítendő adatok körét az 1990-es konferencia hagyta jóvá (4.7. Ajánlás). Részét képezik a Ramsar Adatbázisnak, valamint monitorozások és elemzések alapjául szolgálnak.

Az adatlap nemzetközileg egységesített formátumú. Kíváncos, hogy tartalmazzon 1:25000 vagy 1:50000-es léptékű korszerű térképet is. Mind az adatlapokat, mind a térképeket közvetlenül az Irodának kell megküldeni.

A kitöltés megkönnyítése érdekében célszerű az alábbi tételeket előbb áttanulmányozni:

- magyarázó szöveg és iránymutatók az adatlap kitöltéséhez;
- a „terület típusok osztályozása” (4.1.4); és
- a nemzetközi jelentőségű vizes területek kijelölésének szempontjai (4.1.1. és 5. Függelék).

Előfordulhatnak olyan országok, amelyeknek nem áll rendelkezésére elég információ az adatlap megfelelő kitöltésére. Az 5.3. számú határozat nyomatékosan javasolja, hogy ezen államok nézzenek utána a létező regionális leltáraknak és szakértőknek, beleértve a társadalmi szervezeteket is, valamint kérjenek segítséget az Irodától.

4.1.3. Ramsari Adatbázis

A vizes területek listáját, valamint a Montreux-i Jegyzéket az adatbázisban tárolt információk alapozzák meg. A Wetlands International hollandiai irodájában kezelik az adatbázist az Irodával kötött szerződés alapján.

Lehetővé teszi, hogy az Iroda:

- azonnal választ tudjon adni a ramsari területeken bekövetkező ökológiai változásokkal kapcsolatos bejelentésekre;
- rövid kivonatokat készítsen a saját munkatársainak, valamint az egyes projektekben érintett szaktanácsadók számára;
- információval lássa el a fenntartható használat és kezelési tervek projektjein dolgozó munkatársait;
- eleget tudjon tenni a SzF, a társszervezetek, valamint a kutatók kéréseinek, igényeinek;
- el tudja készíteni a ramsari kiadványok szövegeit és szemléltető anyagait;
- alapvető fontosságú adatokkal tudjon szolgálni egyrészt világméretű, másrészt pedig regionális és országos szintű élőhelyleltárak létrehozásával

Az adatbázis segítségével lehetővé válik az is, hogy időszakosan megjelenjen az területek listája, amely átfogó képet ad a listázott területek legfrissebb adatairól. A legelső ilyen listát az 1993-as konferenciára 4 kötetben adták ki (I. Afrika, II. Ázsia és Óceánia, III. Európa, IV. Amerika), de hamar el is fogyott. 1996-ban jelent meg az 1993 óta listára jelölt területek jegyzéke. Jelenleg pedig egy új, átfogó jegyzék készítése folyik, amely valószínűleg elektronikus formában a SzF következő, azaz 7. konferenciájára (1999) lesz kiadva.

4.1.4. Területtípusok osztályozása (8. Függelék)

Az adatlapon fel kell tüntetni valamennyi olyan élőhelytípust, amelyik a listázott területen megtalálható. 1990-ben a SzFK jóváhagyott egy osztályozási rendszert (4.7. ajánlás).

Nem törekedtek arra, hogy a kategóriák tudományosan kimerítő alaposságúak legyenek, hanem elsősorban a főbb élőhelytípusok gyors azonosítása (valamint az uralkodó típusok megjelölése) volt a cél.

Mindazonáltal a TTTT szavá tette, hogy a jelen osztályozási rendszer bizonyos élőhelytípusokat (pl. tőzeglápok, korallzátonyok) nem vesz figyelembe. Fel fogják kérni a SzF-et, hogy a következő konferencián tekintsék át újra ezt a kérdést.

4.1.5. Montreux-i Jegyzék (9. Függelék)

A Montreux-i Jegyzék azokat a nemzetközi jelentőségű vizes területek listáján szereplő területeket tartja nyilván, ahol ökológiai jellegű változás történt, történik vagy történni fog a technológiai fejlesztések, szennyezések vagy más em-

beri beavatkozás következtében. A jegyzék része az Adatbázisnak (4.1.3.). A SzFK 1990-es ülésének (Montreux, Svájc) 4.8. Ajánlása alapján jött létre a jegyzék. Az 1993-ban (Japánban) tartott konferencia 5.4. Határozata nyilvánította Montreux-i Jegyzéknek, továbbá megállapította az elsődleges célokat (meg kell határozni az országos és nemzetközi természetvédelmi szempontból figyelemre méltó területeket) és utasította az Irodát, hogy az Adatbázis részeként kezelje azt.

A jegyzék irányelvei (5.4. Határozat mellékleteként) tartalmazzák a felvételre és az eltávolításra vonatkozó szabályokat. Az 1996-os konferencia (Brisbane, Ausztrália) VI. 1. Határozata további pontosításokat vezet be.

Az érintett felek az Irodához intézett hivatalos bejelentés által helyeztetik a területeket a Montreux-i Jegyzékbe. Ez legtöbbször válaszlépés:

- a nemzeti jelentésekben közzétett információkra;
- a SzF által a konferencia ülésein tett nyilatkozatra; vagy
- az Iroda által tett javaslatra, hogy egy adott Ramsari Területet a Montreux-i Jegyzékre tegyenek.

A nemzetközi jelentőségű vizes területek listáján nagy MR betűkkel jelölik a jegyzékben is szereplő területeket. Az érintett országok kérésére, az Iroda egy küldöttséget küldhet (Kezelési Útmutatási Eljárás) a Montreux-i Jegyzékben szereplő valamely terület helyzetelemzésére, továbbá hogy tanácsokkal szolgáltasson a megteendő intézkedésekkel kapcsolatban, valamint felmérje, hogy a sikeres beavatkozásokat követően levezethető-e egy terület a listáról.

4.1.6. Kezelési Útmutatási Eljárás (11. Függelék)

Különös figyelmet kell szentelni azon listázott területek kezelésére és megőrzésére, amelyeket ökológiai változás fenyeget. 1988-ban az ÁB kidolgozta a technikai segítségadás módját, amit a SzF 1990-es konferenciája a 4.7. Ajánlással hivatalosan is elfogadott. Ennek fő célja, hogy segítséget nyújtson – fejlett és fejlődő országokban egyaránt – azokban a problémákban, amelyek szükségessé tették egy terület felvételét a Montreux-i Jegyzékbe.

A legtöbb esetben a tanácsadás magába foglalja a két vagy több szakemberből álló küldöttséget, akik jelentést tesznek a kapott eredményekről, valamint ajánlásokat állítanak össze. Valamely SzF kérelmét követően az Iroda az illetékes hatósággal megegyezik a küldöttség hatásköréről, valamint meghatározza, hogy milyen szakértőkre van szükség.

A küldöttség a jelentés vázlatát véleményezésre megküldi az illetékes szervezetnek, amelyek a segítséget kérték. A végső áttekintett változat lesz az a hivatalos dokumentum, amely az adott terület természetvédelmi programjának az alapjául szolgálhat. Néhány esetben pénzügyi támogatások keretét is biztosítják ezek a jelentések.

1988 és 1996 között csaknem 40 Ramsari területen vették igénybe ezt a szolgáltatást. Kezdetekben a küldöttség tagja az Iroda valamely munkatársa volt, de az évek múltával egyre inkább szükségessé vált egy több szakemberből álló küldöttség, amely részletesebb elemzést tud készíteni.

Az Iroda egy elkülönített számlára gyűjti a SzF-től és társadalmi szervezetektől származó önkéntes adományokat, hogy ebből fedezze a küldöttségek költségeit a fejlődő és az átmeneti gazdasággal rendelkező országok esetében.

Az igénybevett tanácsadások listája megtekinthető az Interneten (Ramsar Web Site) és igényelhető az Irodától. Az egyes jelentések másolatai szintén beszerezhetők az Irodában.

4.2. A vizes területek fenntartható használata

Az egyezmény 3.1. cikkelye szerint „*a Szerződő Feleknek megfelelő tervezéssel és annak végrehajtásával biztosítaniuk kell a Listán szereplő területek megőrzését és amennyire csak lehetséges annak fenntartható használatát*”.

A fenntartható használat meghatározását, valamint végrehajtásának irányelveit első ízben a SzF 1987-es konferenciája (Regina, Kanada) a 3.3. Ajánlással fogadta el. Ugyanezen az ülésen felállítottak egy munkacsoportot, amelyik kibővítette az irányelveket, hogy még több segítséget tudjanak nyújtani a feleknek. Ez utóbbi változatot az 1990-es konferencia 4.10. Ajánlása fogadta el (lásd 12. Függelék).

A következő ülésen (1993, Kushiro, Japán) az 5.6. Ajánlással további irányelveket hagytak jóvá (lásd 13. Függelék). Ez lehetővé tette, hogy az egyezmény hazai végrehajtásáért felelős tisztviselők az eredetnél több segítséget kaphassanak.

1990-1993 között a holland kormány egy ún. fenntartható használat projektet támogatott. Ennek eredményeképpen kiadtak egy 180 oldalas könyvet, amelynek címe: *A vizes területek fenntartható használata felé* (szerk. T.J.Davis, Ramsar, 1993). A kiadvány 17 esettanulmányt tartalmaz a világ különböző területeiről (összefoglaló a 4.2.5. alatt).

Az irányelvek felszólítják a feleket, hogy:

- dolgozzanak ki országos politikát a vizes területekre vonatkozólag (4.2.2.), amelynek felül kell vizsgálnia az idevonatkozó jogszabályokat és intézményeket;
- alakítsanak ki programokat a következőkre: terület-leltár, monitorozás, kutatás, szakképzés, oktatás és tájékoztatás; és
- cselekedjenek a terepen is (4.2.4. és 4.3.), dolgozzanak ki integrált területkezelési terveket.

Az irányelvek egyaránt hangsúlyozzák a vizes területek előnyeit és értékeit az alábbiak tekintetében:

talajüledés és erózió, árvizek, a vízminőség megőrzése és a szennyezések csökkentése, a felszíni és felszínalatti vízkészletek fenntartása, halászat, legeltetés és mezőgazdaság, szabadidős tevékenységek és oktatás, éghajlat stabilizálása.

Az Iroda a következőkkel segíti a SzF-t a fentiek megvalósításában:

- szakértők biztosítása (az Iroda munkatársa vagy külsős szakember);
- projektek pénzügyi támogatása a Ramsari Kis Összegű Alapból; vagy
- egy harmadik fél általi támogatás felkutatása.

A következő fejezetekben meghatározzuk a fenntartható használat fogalmát és rövid áttekintést adunk az irányelvek legfontosabb elemeiről.

4.2.1. Mi a fenntartható használat?

A következő meghatározást az 1987-es konferencián dolgozták ki és fogadták el (3.3. Ajánlás):

„A vizes területek fenntartható hasznosítása az emberiség számára olyan módon, hogy az összeegyeztethető legyen az ökoszisztémák természetes sajátosságainak megőrzésével.”

A „fenntartható hasznosítás” meghatározása:

„Egy vizes terület emberi használata olyan módon, hogy a jelen generáció számára a legnagyobb hasznot hozza, miközben biztosítja a lehetőséget a jövő generáció számára is igényeinek és vágyainak teljesítésére.”

Az „ökoszisztémák természetes sajátossága”:

„Annak fizikai, kémiai és biológiai összetevői, mint a talaj, víz, növények, állatok és tápanyagok, valamint a közöttük fellépő kapcsolatok.”

4.2.2. Nemzeti vizes terület politika kidolgozása

(a) Intézményi és szervezeti felépítés

A fenntartható használat megvalósításának alapvető eszköze a vizes területekre vonatkozó politika kidolgozása országos, regionális és helyi szinten.

Az irányelvek vezérlő elve, hogy a fenntartható használat országos méretekben összehangolt munkát igényel. Ehhez viszont különböző célú politikákat kell kidolgozni a vizes területekre, a természetmegőrzésre vagy tágabb körben a környezetre, a vízhasználati jogalkalmazásra és erőforrás-gazdálkodásra vonatkozólag, továbbá létre kell hozni a szükséges intézeteket és hivatalokat.

Nagyon fontos, hogy a helyi lakosságot bevonják a vizes területek használatával kapcsolatos döntéshozatali folyamatba, amely egyúttal magába foglalja a tervezett tevékenységekre vonatkozó információ-ellátást is.

(b) Jogszabályalkotás

A fenti politika elősegítésének fontos eszköze a jogszabályalkotás, amely különböző módon is segítheti a fenntartható használat gyakorlati megvalósítását:

- 1) A meglévő jogszabályok időszakos áttekintése;
- 2) Általános körű jogalkotás az alábbiak szerint:
 - vizes területek védelme a földhasználati eljárások során;
 - engedélyeztetési eljárás a vizes területekre hatással leendő tevékenységekre;
 - környezeti hatások becslése a vizes területekre hatással levő tervezett munkákra;
 - az engedélyezett tevékenységek hatásainak monitorozása, valamint a befejezést követően annak környezeti szempontú felülvizsgálata;
 - területkezelési megállapodások az illetékes kormánysszervek, a tulajdonos és a használók között;
 - pénzügyi ösztönzők, pl. adók, támogatások;
 - terjeszkedésre képes idegen fajok betelepítésének a megelőzése;
 - a be-, vagy áttelepített káros fajok megsemmisítése;
 - a jogsértő kormánydöntésekkel szembeni fellebbezés.
- 3) Különleges területekre vonatkozó jogalkotás, például:
 - ramsari területek;
 - ökológiailag érzékeny területek;
 - magas fokú biológiai sokféleséggel rendelkező területek;
 - bennszülött fajokat tartalmazó területek;
 - természetvédelmi területek.
- 4) A kormánysszervek közötti hatásköri megosztás felülvizsgálata, különös tekintettel a vízgyűjtők integrált kezelésére;
- 5) A két vagy több ország által érintett vízrendszerek esetén együttműködések kidolgozása, lehetőleg a már létező egyezmények figyelembe vételével.

4.2.3. Vizes területek és értékeik

A területek hatékony kezelése szükségessé teszi, hogy megfelelő ismeretekkel rendelkezünk a területek működéséről. Ebben a leltár, monitorozás, kutatás és szakképzési tevékenységek vannak a segítségünkre. Fontos információforrás az Iroda által kiadott esettanulmányok gyűjteménye (*A vizes területek fenntartható használata felé*, 1993).

a) Leltár

Ahhoz, hogy megfelelő információhoz jussunk felhasználhatjuk a következőket:

- térképek;
- névjegyzékek;
- regionális elemzések, vagy
- ökológiai vagy kulturális erőforrásokat említő beszámolók.

A leltár céljainak a pontos leírása szükséges a módszerek és egy leltár mértékének a meghatározásához. Valamely leltárt nem szabad végleg lezártnak tekinteni, hanem inkább egy hosszútávú eljárásnak, amely folyamatosan gyűjti és frissíti az adatokat.

b) Monitorozás

A monitorozás az az eljárás, amivel valamely területen bekövetkező ökológiai változást lehet az idő múlásával nyomonkövetni. A rendelkezésre álló pénzügyi támogatás és/vagy technológia függvényében különböző mélységben lehet ezt elvégezni.

A módszerek magukba foglalják az egyszerű terepi megfigyeléstől kezdődően a távérzékelést, mennyiségi mintavételezéseket, mint pl. a növények begyűjtése, egészen a társadalmi észrevételekig (ez utóbbit ott, ahol a változások érintik a társadalmi értékeket és a földhasználókat).

A SzFK 1996-ban (Brisbane, Ausztrália) a VI.1. Határozattal elfogadta egyrészt az „ökológiai jelleg” munkadefinícióját, másrészt a ramsari területek ökológiai sajátosságainak leírására és fenntartására vonatkozó irányelveket. A szöveget a 10. Függelék tartalmazza.

c) Kutatás

A feleket arra buzdítják, hogy szerezzenek ismereteket a vizes területek értékeiről, működéséről és használatáról, továbbá hogy mindezeket osszák meg egymással. A kutatás bármire irányulhat, ami kibővíti az alapismereteket. Különösen figyelmet kell fordítani az alábbiakra:

- a területek értékeinek minőségi és mennyiségi számbavétele;
- a területhasználat fenntarthatósága;
- a tájegység működése és módosítása.

A kutatási témák száma az alkalmazott tevékenységek bevezetésével együtt fog nőni. Elsősorban a területkezelési igényeknek kell megszabniuk a célokat.

d) Képzés

A képzési programok kidolgozása során figyelemmel kell lenni a következőkre:

- képzési igények meghatározása;
- régiók, országok és területek közötti eltérő igények (először is meg kell határozni a már rendelkezésre álló programokat, valamint azokat az igényeket, amelyeket nem lehet a meglévőkkel teljesíteni);
- célcsoport (a társadalom és a politikusok tájékoztatásától kezdve egészen a szakmai továbbképzésekig (azok számára, akik közvetlenül érintettek az területkezelések ügyintézésében és megvalósításában));
- téma (a területkezelőknek és ügyintézőknek alapos szakmai tudással kell rendelkezniük ahhoz, hogy ki tudják dolgozni és meg tudják valósítani a bölcs használat elméletét).

A fenntartható használatban érintett gyakorlati szakemberek számára ajánlott képzési típusok:

- integrált kezelés (ebben összehozzák a különböző szakterületek képviselőit közös álláspont kialakítása végett);
- vizes területek kezelése (a legkorszerűbb technikai információkkal);
- tanfolyamok a területen dolgozó munkatársak - pl. felügyelők, őrök - számára (a fenntartható használat fogalmának megértetése, jogalkalmazás, tájékoztatás).

E tevékenységeknek katalitikus szerepet kell játszani. Mindezt úgy, hogy bevonják a kormányzati és társadalmi szervezeteket, valamint lehetővé teszik például a regionális szintről gyűjtött ismeretek átadását a helyi oktatók számára.

A kézikönyveket és a képzéshez szükséges egyéb anyagokat folyamatos munkával fejleszteni és frissíteni kell.

e) Oktatás és tájékoztatás

Az oktatás és tájékoztatás eltér attól a képzéstől, amit a területkezelő szakemberek igényelnek. Az oktatás egy mélyebb és hosszabbtávú folyamat, míg a tájékoztatás az egyének ismeretszintjét növeli, ami által gyakran fokozódik az érdeklődés, így további tanuláshoz vezet és újabb tettekre serkent.

A vizes területek értékeiről szóló tájékoztatás még mindig nagyon kezdetleges állapotban van. Ahhoz, hogy bölcsen használjuk fel a területeket, alapvető az oktatás és tájékoztatás fejlesztése. Az alábbiakat kívánatos elvégezni:

- célcsoport kiválasztása (például: területkezelő hatóságok, földtulajdonosok, helyi kormánytisztviselők, helyi közösségek, akiknek a mindennapi megélhetése függ az adott területtől, nagyközönség);
- piackutatás (meg kell határozni azokat a technikákat, amellyel a leghatékonyabb a területek értékeiről szóló tájékoztatás a világ különböző részein);
- oktatási és tájékoztatási programok kezdeményezése (regionális, nemzeti és globális szinten összehangolva, hogy lehetővé váljék a szellemi és anyagi javak közös felhasználása).

4.2.4. Adott területre irányuló tevékenységek

a) Ökológiai szempontok

A vizes területek ökológiai működésének fenntartása egy integrált, az egész vízgyűjtőt szem előtt tartó kezelést igényel, amelyek magukba foglalják a különböző fenntartható tevékenységeket.

Az ilyen területkezelés széleskörű tudományos szemléleten alapul és megfogalmazza a biológia, a közgazdaság, a politika és a társadalmi tudományok alapelveit.

A világméretű vonatkozásokat – úgymint a megosztott területek és fajok, az éghajlat változása – szintén figyelembe kell venni.

b) Emberi tevékenységek

A területek bölcs felhasználásához el kell érni egy egyensúlyi állapotot, amely biztosítja a területtípusok fenntartását. Különböző mértékű tevékenységek léteznek:

- szigorú védelem erőforrás-felhasználás nélkül;
- kismértékű erőforrás-felhasználás;
- nagyléptékű, de fennmaradást biztosító erőforrás-felhasználás; vagy
- aktív beavatkozás, amelybe beletartozik a helyreállítás is.

A területkezelés alkalmazkodik a helyi feltételekhez, fogékony a helyi kultúra iránt, valamint tiszteletben tartja a hagyományos gazdálkodási módokat.

c) Integrált tervezés

A területkezelés egy adott területre vagy régióra vonatkozó kezelési terv vagy stratégia kidolgozásával megvalósítható. Ez viszont állandó felülvizsgálatot és módosítást igénylő folyamat.

A terveknek:

- tartalmazniuk azokat az intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik a területek természeti sajátosságainak megőrzését a projektek módosítása előtt és annak folyamán, majd azt követően is; és
- biztosítani kell az egyensúlyt a természeti erőforrások megőrzése és hasznosítása között.

Az 1993-ban tartott konferencián a felek elfogadták a kezelési tervek készítésére vonatkozó irányelveket (5.7. Ajánlás; 14. Függelék). A feleket nyomatékosan felkérték arra, hogy az új tervek kidolgozása során használják fel ezeket az irányelveket, továbbá vegyék figyelembe a meglévő tervek felülvizsgálatakor és, amennyiben szükséges, korszerűsítésekor is.

A kezelési tervek általában négy részre oszthatók:

1. **Leírás** (tényszerű adatok, amely alapján a döntések meghozhatók; új ismeretek birtokában felülvizsgálható);
2. **A területen bekövetkező legutóbbi változások** és a fennálló veszélyek módosulásai;
3. **Értékelés és célkitűzés** (a hosszú- és rövidtávú célok meghatározása egyaránt);
4. **Cselekvési terv** (az elvégzendő munka meghatározása: területkezelés; fajvédelmi programok; használat; oktatás, bemutatás és kommunikáció; és kutatás).

A terveket évenként és hosszabb időközönként felül kell vizsgálni, ami a leírásban, célkitűzésekben és a cselekvési tervben módosítást eredményezhet.

Egyéb javaslatok:

- ki kell jelölni egy hatósági szervet, amely a területkezelések végrehajtásával van megbízva;
- szoros együttműködésre kell törekedni a kormányzati, a társadalmi szervezetek és a helyi lakosság között;
- a kezelési tervek tartalmazzák mind a hagyományos, mind a modern technológiát;
- optimalizálni kell a rendelkezésre álló erőforrások fenntartható használatát.

A területkezelést be kell építeni az átfogó országos politikákba. Különleges technikai információt a Ramsari Irodától és társszervezeteitől lehet beszerezni.

Az 5.7. Határozat egyrészt felkéri a SzF-t, hogy minden egyes listára jelölt területre dolgozzanak ki kezelési tervet, másrészt a ramsari területek és más vízes területek kezelésének tervezési irányelveit tartalmazza. Másfelől a Stratégiai Terv 1997-2002 az 5.2. gyakorlati célkitűzésében fogalmazza meg valamennyi ramsari terület kezelési tervének a kidolgozását és megvalósítását és hangsúlyozza a helyi közösségek és más érdekelték bevonását.

4.2.5. Egy projekt: a fenntartható használat

Azt követően, hogy az 1990-es konferencia jóváhagyta a fenntartható használat végrehajtásával kapcsolatos irányelvek kibővített változatát (12. Függelék), a holland kormány biztosította a pénzügyi fedezetét egy három éves, az Iroda által teljesített projektnek, amelyet abból a célból indítottak, hogy tanulságot tudjanak levonni a fenntartható használat tapasztalataiból. A projekt rendeltetése, hogy példákkal szolgáljon a világ különböző régióiból az eltérő sajátosságú területek fenntartható használatáról, továbbá hogy gyakorlati példákat adjon az emberi tevékenységek és az területek kapcsolatáról, valamint hogy az országos terület leltárok és politikák kidolgozásának menetéről tájékoztasson.

Az Iroda a Fenntartható Használat Munkacsoport (amit az 1987-es konferencián alakítottak meg), továbbá az IUCN Wetland Programja és a leideni (Hollandia) Egyetem technikai jellegű támogatásával koordinálta a projektet. Összesen 17 esettanulmány készült a fejlett és a fejlődő országokban, úgy hogy a különböző társadalmi-gazdasági berendezkedés a lehető legszélesebb körben legyen képviselve. Ezek megoszlása a következő: két nemzetközi szintű munka (a földközi-tengeri térség és a Watt-tengeri parti területek); három nemzeti tanulmány (Kanada, Guinea-Bissau, Uganda); és tizenkét helyi szintű (Ausztrália, Csád, Costa-Rica; El Salvador; Franciaország; Magyarország, India, Pakisztán, Fülöp-szigetek, USA, Vietnam és Zambia).

A tanulmány minden egyes esetben kitért a a) felmerült problémákra, b) a problémák megszüntetésére irányuló módszerekre, c) a kapott eredményekre, és d) a tanulságokra.

Több mint negyven, a projekt által érintett ország, köztük fejlett és fejlődő egyaránt, vett részt az esettanulmányok értékelésében, amelyet az Iroda és tanácsadói áttekintettek, elemeztek és megvitattak azokon a későbbi tanácskozáson, amelyből kettőt Hollandiában tartottak, míg egyet az Egyesült Államokban. Legvégül pedig egy jelentést készítettek, amit 1993-ban a következő címmel adtak ki: A vizes területek fenntartható használata felé.

(a) Az esettanulmányokban felmerült problémák összefoglalása

Vizes területek lecsapolása:

- intenzív művelés/mezőgazdaság
- urbanizáció
- turizmus fejlesztése céljából.

Feltöltés termőföldnyerés céljából

Infrastruktúra fejlesztés:

- védőgátak/töltések
- partvédelem
- hajókikötők.

Gátépítés:

- vízellátás
- vízierőmű létesítése céljából.

Vízgazdálkodás:

- árvízvédelem
- öntözés
- csatorna hálózat.

Térségi fejlesztés a folyók felső szakaszánál:

- vízgyűjtők sérülése
- erózió

Víz kultúra fejlesztés.

Szennyezés és tápanyagbevitel:

- városi
- mezőgazdasági
- ipari és bányászati
- sótartalom változások.

Halászati problémák:

- túlhalászás
- robbanóanyag használata
- a saját célra történő és a kereskedelmi célú halászat ellentéte.

Erdészeti problémák:

- a rendelkezésre álló erőforrások túlzott mértékű igénybe vétele
- pazarlások a helytelen kitermelés következtében
- katonai tevékenységek
- jogellenes kitermelések.

A biológiai sokféleséget érintő problémák:

- idegen fajok betelepítése
- vadászat
- turizmus és szabadidős tevékenységek
- haszonállatok túlzott mértékű tartása.

Társadalmi tényezők:

- a területhasználók szegénysége
- a területhasználók nincsenek piaci ellenőrzés alatt
- a pénz visszaáramlása minimális
- a fenntartható gazdálkodási mód ismeretlen
- hiányos táplálkozás
- idegen érdekeltségek a területen.

Intézményi és jogi tényezők:

- a jogszabályalkotás és a jogalkalmazás hiánya
- romboló hatású politikák (pl. vizes területek lecsapolása)
- tulajdonviszonyok (pl. a közösségi területek magántulajdonba kerülnek)
- a hivatalok szemlélete, a vizes területekhez való hozzáállása
- szakképzett alkalmazottak hiánya
- tervezés hiánya (koordinálatlan fejlesztés)

(b) A tapasztalatok összefoglalása

A fenntartható használat természete:

- kialakítása nagyon hosszú folyamat
- rendkívül összetett
- több ágazatra is kiterjedő
- a helyreállítás költséges

Alapelvek:

- nem szabad megvárni, hogy a nem-fenntartható módú gazdálkodásból eredő negatív hatások túlságosan nagyok legyenek
- a vizes területeket a vízgyűjtők részeként kell tekinteni
- a területek életképessége külső beavatkozásoktól függ
- ökoszisztéma-szemléletre van szükség
- ki kell alakítani az egyensúlyt a megőrzés és a fenntartható használat között
- alulról kiinduló kezdeményezésre van szükség
- célszerű az erőforrásokat többirányúan felhasználni

Célkitűzések, politikák és tervek:

- megosztott erőforrás-gazdálkodás esetén közös politikát, alapelveket és célokat kell kialakítani

- összhangban kell lennie a helyi és az országos szintű célkitűzéseknek
- a megőrzés és a sokirányú felhasználás igényeinek egyensúlyban tartásához kidolgozott tervre van szükség
- a vizes területek fogalmát be kell építeni az ágazati politikák szövegeibe
- kizárólag a kezelési tervnek megfelelően szabad az erőforrásokat igénybe venni
- az területek helyreállításának támogatása során azokat a területeket kell elsősorban előnyben részesíteni, amelyek a legkisebb összegű befektetéssel is nagyon jó eredményt hoznak.

Helyi lakosok és közösségek:

- részvételük és tapasztalataik alapvető fontosságú
- a bevételekből nekik is részesülniük kell
- a helyi közösségeket érdekelté kell tenni az erőforrások felhasználásában és a gazdálkodás irányításában
- a helyi területhasználók számára biztosítani kell alternatív, nem-romboló hatású megoldásokat
- alternatív megoldásokat mindig biztosítani kell, akárhányszor megfosztják a szegényeket az erőforrások használatától
- lehetővé kell tenni a számukra, hogy birtokolják és/vagy hozzáférjenek a természeti erőforrásokhoz
- a helyi decentralizált társadalmi szervek szerepe fontos az erőforrás-gazdálkodásban.

Lakossági problémák:

- a városokhoz közeli területek megőrzése sok problémát idézhet elő
- a fenntartható gazdálkodás nem mindig tudja biztosítani a növekvő számú lakosság ellátását
- a növekvő közösségek problémáját sokszor a területek közelében kell megoldani
- a városfejlesztési terveknek figyelembe kellene venni a vizes területeknek a szennyvizek kezelésében és az erőforrások megújulásában betöltött értékes szerepét

A kormányzati szervek szerepe:

- a kormányzat valamennyi szintjén meg kell jelennie a politikai akaratnak
- sosem egyetlen szerv a felelős az területekért
- szükség van egy koordináló szervre
- több ágazatra is kiterjedő szemlélet
- törekedni kell az érdekeltekkel való együttműködésre
- tiszteletben kell tartani a különböző szervek hatásköreit, valamint a tulajdonosi jogokat
- jogszabályalkotásra van szükség a politika irányításához és a fenntartható módon gazdálkodók érdekeinek a megvédéséhez
- a területkezelő szervezeteknek tudomásul kell venni a többirányú hasznosításokat
- jelentős technikai segítségre lehet szükség
- a fenntartható használatra irányuló projektek nagyon jó alkalmat adnak a szükséges intézmények létrehozására

Felmérés és kutatás:

- a területleltár alapvető fontosságú a döntéshozatalnál
- a környezeti állapot értékelésére intézkedéseket kell hozni
- szükség van hivatkozási alapra
- folyamatos monitorozás és kutatás szükséges
- a végrehajtást a tapasztalatok tükrében módosítani kell
- a fejlesztéseket társadalmi és gazdasági szempontból is értékelni kell.

Tájékoztatás, hírközlés és bemutatás:

- kölcsönös információ- és tapasztalatcsere szükséges
- fokozni kell a párbeszédet a kormányzati szervek, az ágazatok és a különböző érdekcsoportok között
- az integrált területkezeléshez alapvető fontosságú az információ szabad áramlása és a szabad hozzáférés
- a fenntartható használat és az ebből származó előnyök hatékony bemutatása mélyíti a területek értékeiről alkotott ismereteket
- a fenntartható használat bemutatása felhívja a kormányok figyelmét a területek megőrzésének fontosságára és az ilyen jellegű befektetések szükségességére
- szükség van oktatási programokra, hogy legyenek kezdeményezések a fenntartható gazdálkodással kapcsolatban
- fenntartható erőforrás-gazdálkodásra irányuló továbbképzések is kellenek
- a közösségek hozzáértő embereit (szervezők, mezői munkások) be kell vonni a projektekbe.

4.2.6. A Ramsari Stratégiai Terv 2. általános célkitűzése

A 2. általános célkitűzés a következőt mondja ki: *„A vizes területek fenntartható használatát az Irányelvek megvalósításával és továbbfejlesztésével kell elérni”.*

Az általános célkitűzés 8 cselekvési célt és 26 programot tartalmaz a következőkkel kapcsolatban: jogszabályalkotás; országos szintű politika a vizes területekre; a területek gazdasági értékelése; környezeti hatásvizsgálat; területek helyreállítása; a helyi közösségek aktív részvétele, beleértve a bennszülötteket, különösen pedig a nőket.

4.3. Megőrzés és továbbképzés

4.3.1. Megőrzés

Az egyezmény 4.1. cikkelye előírja, hogy *„minden egyes szerződő félnek biztosítania kell a területek védetté nyilvánításával – függetlenül attól, hogy a Listán szerepelnek vagy nem – a vizes területek és a vízimadarak megőrzését és megfelelő felügyeletét”.*

A 4.4. számú Ajánlás, felismervén a sokféle típusú és méretű vizes terület védetté nyilvánításának értékét, valamint azt, hogy milyen jelentős szerepe van a védett területeknek a természetvédelmi oktatásban, illetve a vizes területek fontosságának és az egyezmény céljainak a tudatosításában, nyomatékosan javasolja a feleknek a következőket:

- védett területek országos hálózatának felállítása (a listázott és a listán nem szereplő vizes területekre vonatkozólag egyaránt);
- megfelelő jogi keretek létrehozása, illetve a meglevők felülvizsgálata (védett területek fogalmának meghatározásához, védett területek létrehozásához, illetve hatékony védelméhez);
- a védett területek hálózatához tartozó természetvédelmi oktatási program kidolgozása;
- a védett vizes területek beépítése az országos leltárba, amely meghatározza a pontos elhelyezkedésüket, valamint részletesen leírja az értékeit; és
- integrált kezelési tervek kidolgozása és végrehajtása.

4.3.2. Továbbképzés

Az egyezmény 4.5. cikkelye előírja, hogy *„a Szerződő Feleknek biztosítaniuk kell a vizes területek kutatásában, kezelésében és felügyeletében érintett munkatársak képzését”*.

A szakképzett személyzet, különösen a kezelés, oktatás és igazgatás területén, nélkülözhetetlen a vizes területek és erőforrásaik hatékony védelmében és fenntartható használatában. Ezért alapvető fontosságú, hogy legyenek továbbképzések. Az Iroda, ezt felismervén, világszerte építi és ápolja a természetvédelmi képzésben és oktatásban érintett szervezetekkel és intézményekkel a kapcsolatot. Az illetékes szervek és a felek összehozásával az Iroda reméli, hogy a meglevő képzési lehetőségek a lehető leghatékonyabban lesznek felhasználva.

A 4.5. és 6.5. számú Ajánlások nyomatékkal javasolják a feleknek az alábbiakat:

- dolgozzanak ki átfogó oktatási stratégiákat, egyrészt az iskolák és egyetemek számára, másrészt pedig a társadalom szélesebb köre részére;
- a fontosabb védett területeken alakítsanak ki olyan oktatási programokat, amelyhez a lakosság széles rétege is hozzájuthat;
- hozzanak létre oktatási célú védett területeket;
- gondoskodjanak valamennyi szinten országos és regionális szakmai tanfolyamokról;
- fordítsanak nagy figyelmet a kulturális, társadalmi és gazdasági körülményekre a tanfolyamok kidolgozása során;
- a természetvédelmi költségvetésből áldozzanak elegendő pénzt a képzésekre; és
- a RKÖA elosztásakor biztosítsanak elsőbbséget a képzési tevékenységek számára.

Az Iroda felismerte, hogy különösen a fejlődő országokban, a képzési programokhoz szükség van megfelelő pénzügyi források előteremtésére, ezért arra törekszik, hogy segítséget tudjon nyújtani akár az RKÖA-ból (4.4.6.), vagy valamely külső támogató szervezet felkutatása által (4.4.8.).

A Ramsari Stratégiai Terv 1997–2002 4. általános célkitűzése arra vonatkozik, hogy valamennyi tagállamban növeljék az intézmények kapacitását, mégpedig főleg továbbképzések által.

4.3.3. Területkezelés, övezetek kialakítása és területek helyreállítása

(a) Területkezelés

Az 5.7. számú határozat felkéri a feleket, hogy:

- dolgozzanak ki kezelési tervet minden egyes területre, amelyet a Ramsari Listára jelöltek;
- küldjék el a kezelési tervek másolatait az Irodának, különösen azokat, amelyek a Montreux-i Jegyzékben (4.1.5.) szereplő területekre vonatkoznak;
- a kezelési tervek alkalmazásához alakítsanak ki megfelelő jogi és igazgatási rendszert;
- a kezelési tervek végrehajtásához, valamint a munkatársak képzéséhez biztosítsanak pénzügyi alapot;
- alkalmazzák a kidolgozott irányelveket (14. Függelék); és
- használják fel az irányelveket a már meglevő tervek felülvizsgálatánál és, amennyiben szükséges, korszerűsítésénél.

A fejlődő és az átmeneti gazdaságú országok számára az Iroda segítséget tud nyújtani mind a kezelési tervek elkészítésénél, mind azok alkalmazásánál azáltal, hogy kérelmüket továbbítja a társadalmi szervezeteket (4.4.8.) is magukba foglaló külső támogatókhoz, valamint hogy támogatást nyújt a RKÖA-ból (4.4.6.).

(b) Övezetek kialakítása

A vizes területek nagyon érzékenyek minden olyan negatív hatásra, amely a kijelölt határokon kívül eső területeken zajló tevékenységből származik. Lehetnek ezek akár a folyó felső vagy az alsó szakaszánál zajló tevékenységek, akár egyéb eredetűek. Amíg a szigorú védelem a legmegfelelőbb eszköz lehet a kisebb területeknek vagy a különösen érzékeny ramsari területeknek és a védett területek bölcs használatához, addig ez különösen a nagyobb területek esetén, nem mindig lehetséges.

A konferenciák több határozata és ajánlása, és különösen a Ramsari Stratégiai Terv 1997–2002 felkéri az országokat, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket a vizes területek ökológiai sajátosságainak megőrzéséhez. Ezek az intézkedések többek között:

- a vizes területek figyelembe vétele a földhasználati, illetve a vízgazdálkodási tervezés során;
- egy terület teljes vízgyűjtőjének a kezelése;
- övezetek kialakítása.

A nagyobb ramsari területek és védett területekre vonatkozó övezetenkénti intézkedések kidolgozása szintén szükséges. Ezek tartalmazzák az alábbiakat:

- szigorú védelem a magterületeken;
- a lakosság javára szolgáló és fenntartható használatot biztosító tevékenységek a magterületen kívüli övezetekben;
- a Ramsari területeket összekapcsoló ökológiai folyosók kialakítása.

(c) területek helyreállítása

A 4.1. és 6.15. számú ajánlások felszólítják:

- a SzF-ket, hogy vizsgálják meg, milyen lehetőségei vannak az terület-helyreállítási projektek kidolgozásának;
- a vizes területekért felelős ügynökségeket minden egyes tagállamban, hogy végezzenek terület-rekonstrukciókat.
- a TTTT-ot, hogy készítsenek terület-helyreállítási és monitorozási irányelveket, valamint határozzanak a helyreállításokra alkalmas időpontokról.

Sok SzF tájékoztatást nyújt az Iroda számára a helyreállítási munkákkal kapcsolatban. Ezeket a tájékoztatásokat elsősorban a konferenciák üléseire elkészítendő nemzeti jelentésekkel teljesítik (3.1.).

4.4. Nemzetközi együttműködés

A Ramsari Egyezmény központi szerepe abban nyilvánul meg, hogy a legfontosabb eszköze a kormányok közötti együttműködésnek a vizes területekkel kapcsolatban.

Az alábbiakban az államok közötti együttműködések azon példái láthatók, amelyekben az egyezmény által felállított kereteket használják fel:

- Kanada, az USA és Mexikó között (Észak-Amerikai Vízimadárvédelmi Kezelési Terv);
- Ausztria és Magyarország között (közös Fertő-tavi Nemzeti Park, amely az első határon átnyúló nemzetközi park);
- Hollandia, Németország és Dánia között (a Watt-tenger védelme és fenntartható használata).

Az egyezmény azon is munkálkodik, hogy lehetővé tegyék az észak-dél és dél-dél párbeszédet, ezáltal pedig a fejlődő országok vizes területei megőrzésének és fenntartható használatának támogatását a fejlett országok és külső támogató szervek (4.4.8.) segítségével.

4.4.1. A Szerződő Felek együttműködései

A Ramsari Egyezmény folyamatos információ-áramlást biztosít a tagállamok között azáltal, hogy megállapítja a vizes területek megőrzésének nemzetközileg elfogadott módját, valamint hogy nemzetközi fórumot nyújt az idevonatkozó ügyek megvitatására.

Az Iroda látja el a tagállamok közötti összekötő szerepet azáltal, hogy:

- elősegíti és megszervezi az egyezmény 5. cikkelye szerinti tevékenysége-

ket, amelyek az országok által megosztott területekkel és vízrendszerekkel kapcsolatos;

- regionális üléseket és technikai munkatalálkozókat szervez vagy résztvesz a szervezésben (3.7.);
- résztvesz többoldalú természetvédelmi kezdeményezésekben, mint például a MedWet (Földközi-tenger).

4.4.2. Határokon átnyúló területvédelem

Az egyezmény 5. cikkelye felkéri a feleket, hogy tartsanak szakmai megbeszéléseket abban az esetben, ha közös területekkel vagy vízrendszerekkel rendelkeznek.

A felek által egyénileg végrehajtott élőhelyvédelmi és kezelési intézkedések nem hatékonyak kellőképpen, mivel:

- sok terület és vízfolyás átlépi a politikai határokat;
- sok a vándorló állatfaj;
- az területek kezelése gyakori tapasztalatcserét igényel;
- a fejlődő országok természetvédelmi programjait sok esetben támogatni kell.

Az Iroda az alábbiakkal segíti ezen a téren a tagállamokat kötelezettségeik teljesítésében:

- információgyűjtés a két vagy több fél által megosztott területekről és vízrendszerekről, ahol legalább egy terület szerepel a nemzetközi fontosságú vizes területek listáján;
- a Vándorló fajok védelméről szóló Egyezmény (Bonni Egyezmény) titkárságával és más illetékes titkársággal történő szakmai egyeztetést követően, az információk áttekintése abból a célból, hogy meglehessen határozni azokat a vándorló állatpopulációkat, amelyek két vagy több országot is érintenek, és amelyek védelmi beavatkozásokat igényelnek.
- a tagállamokkal történő szakmai egyeztetéssel, két- vagy többoldalú meg egyezések elősegítése olyan esetekben, amikor az területek két vagy több tagországot is érintő vonulási útvonalak mentén fekszenek;
- beszámolók elkészítése a konferenciákra ezen tevékenységek eredményeiről.

Példa: A Watt-tenger – több ország által megosztott nemzetközi jelentőségű vizes terület

A több ország által megosztott területrendszereknek különböző intézkedésekből származó káros hatásokat kell elszenvedniük, mivel a természetvédelmet és a fenntartható használatot nem valósítják meg teljes egészében. A fenntartható használat alapelveinek alkalmazása nélkülözhetetlen eszköznek bizonyult a határokon átnyúló együttműködéseknel, amint azt az északnyugat-európai Watt-tenger esete is mutatja.

A Watt-tenger sekély vizek, homokpadok, alacsony fekvésű lapályok és parti mocsarak kiterjedt hálózata az Északi-tenger partja mentén körülbelül

500 km hosszúságban. A Dánia, Németország és Hollandia által birtokolt terület hatalmas biológiai termelékenységgel rendelkezik, továbbá nemzetközileg nagyon jelentős:

- a költő és vonuló madárfajok számára (több mint 50 fajnak akár 12 millió egyede is előfordulhat itt az év folyamán);
- a halfajok számára (102 faj előfordulását jelentették, amelyből 22 különösen ritka);
- több kereskedelmi szempontból fontos hal számára (pl. sima lepényhal, közönséges nyelvhal, *Pleuronectes platessa*, *Solea solea*);
- a borjúfóka (*Phoca vitulina*) számára.

A három ország már több mint egy évtizede együttműködve védi és őrzi a Watt-tengert. A régió védelméről szóló háromoldalú megállapodás központi gondolata a fenntartható használat ramsari értelmezése. Ez az alapelv a közös nevező, amely összekapcsolja a három, különböző jogi és igazgatási berendezésű országot.

A közösen felállított titkárság Wilhemshavenben (Németország) található. Ők felügyelik azoknak a tevékenységeknek a monitorozását és kutatását, amelyek elősegítik a vizes területrendszerek egységességének megtartását.

A programmal kapcsolatban részletesebben a következő kiadványban lehet olvasni:

A vizes területek fenntartható használata felé (Ramsar, 1993).

4.4.3. Országok közötti fajvédelmi programok

Az egyezmény 5. cikkelye előírja, hogy „a felek törekedjenek olyan politikára és szabályozásra, amely figyelembe veszi a vizes területek, valamint növény- és állatfajaik megőrzését.”

Sok vonuló madárfaj követi azokat az útvonalakat, amelyek mentén vizes területeken található pihenő- és táplálkozóhelyek vannak. Ezeknek a fajoknak a hatékony védelméhez szükség van azoknak az államoknak az együttműködésére, amelyek közösen osztoznak a területeken, vagy amelyek a vonulási útvonalak mentén találhatók. Az Iroda az ilyen együttműködések létrehozására törekszik.

A 4.12. Ajánlás elfogadta a vonulási útvonal fogalmát a madárfajok védelmével kapcsolatban, és arra kéri a feleket, hogy:

- vegyenek részt a nemzetközi vízimadár-felmérésekben, végezzenek külön felméréseket az országon belül, hogy meg lehessen határozni azokat a területeket, amelyek az év valamely szakaszában nemzetközileg jelentősek a vízimadarak szempontjából;
- kössenek két- vagy többoldalú megállapodást a vándorló madárfajok védelmére;
- működjenek együtt más tagállamokkal, amelyek ugyanazon vonulási útvonalon fekszenek, a következők érdekében: pénzügyi támogatás és szakértők igénybevétele.

Több együttműködési programot is kidolgoztak már egyrészt a több ország által is érintett területek fajaival kapcsolatos gazdálkodására, illetve az egyes fajok megőrzésére.

Főbb példák:

- Észak-amerikai vízimadarak kezelési terve (1986) Kanada, az USA és Mexikó között;
- Nyugati-félteke partimadárvédelmi területek hálózata: É- és D-Amerika keleti és nyugati partjai mentén (1985);
- Grönlandi nagyilík védelmi program (1992) Dánia, Izland, Írország és az Egyesült Királyság között;
- Afrikai-eurázsiai vándorló vízimadarakról szóló megállapodás (1996), a Bonni Egyezmény zászlaja alatt;
- „Brisbane kezdeményezés” a listán jegyzett területek hálózatának felállítása a kelet-ázsiai és az ausztráliai vonulási útvonal mentén (1996); és
- Kelet-atlanti vonulási útvonal: program a Föld Barátai /Spanyolország/ kezdeményezésére (1997).

A Ramsari Iroda és a Bonni Egyezmény titkársága aláírt egy megállapodást a két egyezmény közötti együttműködés fokozására.

4.4.4. Csereprogramok

A 4.4. Határozat felkéri az Irodát, hogy a Ramsari Egyezmény keretén belül segítse elő a két- és többoldalú csereprogramok létrejöttét.

1992-ben Franciaország és Románia aláírtak egy csereprogram megállapodást, amely két ramsari területet érint: Camargue és Duna-delta.

A csereprogramban szereplő területek megőrzését és fenntartható használatát célzó ilyen megállapodás szövege tartalmazza az alábbiakat:

- a területek biológiai sokféleségének tanulmányozása és monitorozása, amely magába foglalja az adatkezelés, a leltározás és a monitorozási technikák területén kapott szakmai eredmények cseréjét is;
- a térképészet és korszerű, új technológiák (pl. távérzékelés) igénybe vétele;
- jogi szempontú tanulmányok;
- a területek helyreállítási technikáival kapcsolatos információk cseréje;
- kezelési tervek kidolgozása;
- oktatási és tájékoztatási programok kidolgozása.

A Stratégiai Terv 1997-2002 7.1.2. cselekvési pontja a következő:

„A határokon átnyúló és egyéb, hasonló tulajdonságú vizes területek csereprogramjának az elősegítése, valamint a sikeres esetek felhasználása a nemzetközi együttműködés előnyeinek a bemutatására”.

4.4.5. A MedWet

A földközi-tengeri térség vizes területeinek drámai mértékű csökkenése a XX. században, valamint a megmaradt területekre fokozódó nyomás volt a központi témája annak a nemzetközi tanácskozásnak, amelyet 1991-ben tartottak (Grado, Olaszország). A 28 országból és számos szervezettől érkezett képviselők belátták, hogy a negatív trendeket csak egy összehangolt, regionális léptékű, a fenntartható használatra összpontosító beavatkozás tudja megállítani, illetve visszafordítani, és csak ez vezethet a területek hatékony megőrzéséhez. Az ülésen fogalmazták meg az ún. MedWet kezdeményezést, amely a földközi-tengeri térség államainak kormányait és társadalmi szervezeteit mozgósítja egy közös cél érdekében.

1993-ban kezdték az első nagyobb akciót. Ez egy hároméves program volt a francia, görög, olasz, portugál és spanyol kormányok, az Európai Bizottság részvételével, valamint a következő szervezetek bevonásával: Station Biologique de la Tour du Valat (Camargue, Franciaország), Wetlands International (IWRB), WWF és a Ramsari Iroda. A 6 millió ECU-s projektet elsősorban a Bizottság támogatta (ACNAT), míg a fennmaradó kisebb hányadot a többi fél közösen.

Az első MedWet projekt az érintett 5 EU tagállam mindegyikében az alábbiakat jelenti:

- összehasonlítható területleltárak módszertanának kidolgozása;
- az ökológiai változások monitorozási tapasztalatainak elemzése és értékelése;
- a kutatási eredmények alkalmazásának elemzése és értékelése;
- a kezelési módszerek kézikönyvének kidolgozása;
- továbbképzési modulok kidolgozása;
- új módszerek kifejlesztése az egyre növekvő tájékoztatási igény kielégítésére;
- az egyes módszerek terepi kipróbálása egy kiválasztott területen.

A MedWet első szakaszában az Iroda és egy erre a célra felállított titkárság (a WWF-Olaszország és az olasz kormány által) közösen koordinálta a programot. A kormányokkal, a Bizottsággal és a nemzetközi szervezetekkel való kapcsolattartásért az Iroda felelt. Több technikai és általános jellegű kiadvány született a három év alatt. Bővebb információ az Irodában kapható.

A projekt csúcspontját egy nemzetközi konferencia (Velenca, Olaszország, 1996. június) jelentette, ahol a résztvevők jóváhagytak egy regionális stratégiai tervet (MWS), amelynek alapja a Ramsari Stratégiai Terv volt. Ez angolul megtekinthető az Interneten, továbbá a francia változattal együtt beszerezhető az Irodában.

Az Európai Unió LIFE-programja keretén belül támogatott második szakasz befejezését 1997 végére tervezték és kitűzték célul, hogy a közös módszertant további 5, a térségben fekvő nem EU tagállamra is kiterjesztik: Albánia, Algéria, Horvátország, Marokkó és Tunézia. A projektben szoros együttműködés ta-

pasztalható a kormányok és a társadalmi szervezetek között. Az Iroda egy kijelölt koordinátor segítségével irányította a munkát.

1997-ben a MedWet további pénzügyi és stratégiai támogatást kapott, miután a Globális Környezeti Program (GEF) jóváhagyta egy többmillió dolláros projekt támogatását: Földközi-tenger parti ökoszisztémáinak és vizes területeinek megőrzése (Albánia, Egyiptom, Libanon, Marokkó, Tunézia és a palesztin fennhatóságú területek). A programot a GEF-Franciaország is támogatta.

1996-ban az Állandó Bizottság jóváhagyta egy külön bizottság felállítását (benné kormányok, intézetek és társadalmi szervek képviselői), hogy hosszútávon biztosítsa és irányítsa a MedWet programot, mint a regionális stratégia végrehajtásának egyik eszközét. A görög és a francia kormányok pénzügyi támogatásával lehetővé vált egy koordinátor (Athén) kijelölése, akinek két titkársági iroda is a rendelkezésére áll (Greek Biotope/Wetland Centre és a Tour du Valat).

A MedWet által sikeresen elindított regionális együttműködés a jövőben példaképként szolgálhat a vizes területek megőrzése és fenntartható használata terén más régiókban is.

4.4.6. Ramsari Kis Összegű Alap (RKÖA)

A támogatási alapot a 4.3. Határozattal (1990) hozták létre (Wetland Conservation Fund néven) a vizes területek megőrzésére és fenntartható használatára. Az alap célja, hogy pénzügyi támogatást nyújtson (igaz szerény mértékűt – max. 40.000 svájci frank projektenként) a fejlődő és az átmeneti gazdaságú országok számára. Elsősorban a Stratégiai Terv 1997-2002 végrehajtását hivatott segíteni, de a sürgős beavatkozást igénylő eseteket is segítyezik.

Az Alapot részben az egyezmény központi költségvetéséből fedezik, a nagyobbik hányadot viszont önkéntes hozzájárulások adják. A SzFK 1 millió USA dollár/év keretet tűzött ki célul.

Az igényléseket (angol, francia és spanyol nyelven) minden év március 31-ig kell beküldeni, de sürgős esetekben az év bármely részében. Miután az Iroda (valamint szükség esetén a TTTT és/vagy a társszervezetek) kiértékelte a beküldött anyagokat, ajánlásait az ÁB elé terjeszti, amelyet az évenként megrendezett ülésükön (általában szeptember-október havában) tekintenek át.

Útmutató és igénylőlap angol, francia és spanyol nyelven beszerezhető az Irodából vagy letölthető az Internetről (<http://iucn.org/themes/ramsar/>).

1996-ban RKÖA által segélyezett projektek, például:

Algéria: A Macta mocsarak közelmúltban történő pusztulásának tanulmányozása

Argentína: területkezelési tervek készítése több, magasan fekvő területre

Banglades: intézmények fejlesztése és oktatási kézikönyvek készítése

Ecuador: területek leltározása az ország belső területein

Fülöp-szigetek: térképfelvétel (Olango-sziget)
Guatemala: területkezelés megvalósítása (Bocas del Polchic)
Honduras: területkezelés megvalósítása (Jeanette Kawas Nemzeti Park)
Irán: ökológiai vizsgálatok (Gomishan mocsárvidék)
Kenya: vízimadarak monitorozása a jelentősebb területeken
Mali: a helyi közösségek bevonása a Belső-Niger deltavidék kezelésébe
Pakisztán: területkezelők továbbképzése
Szuriname: területkezelés (North Coronie)
Togo: tanulmányok készítése Kéran és Togodo kezelési tervéhez
Trinidad és Tobago: környezeti terhelések vizsgálata (Nariva mocsárvidék)
Üzbegisztán: területek és vízimadárfaajok védelme

4.4.7. Projektek támogatása

Az Iroda hatáskörébe tartozik a külső támogató szervezetekkel való kapcsolatfelvétel és -tartás. Egyrészt érzékelteni kell velük a vizes területek megőrzésének és fenntartható használatának szükségességét, amelyek a projektek szerves részét képezik, másrészt pedig jelezni kell, hogy a projektek még nagyobb támogatására van igény.

Példának okáért az Iroda tanácsadó küldöttségének ajánlásai végrehajtása jelentős beruházásokat igényelhet, ez pedig külső segítséget tesz szükségessé mind a fejlődő, mind az átmeneti gazdaságú országok esetében. Kíváncos ezért, hogy a támogató kormányok és szervezetek fordítsanak nagyobb figyelmet erre.

A következő példák bemutatják, hogy milyen fontos szerepe van a Ramsari Egyezményen belüli nemzetközi együttműködésnek a területek megőrzésében és fenntartható használatában.

Az első két példa kétoldalú együttműködést mutat be, míg a harmadikban példák vannak arra vonatkozólag, hogy a különböző kormányok pénzügyileg támogatták az Iroda által koordinált projekteket.

(a) Vizes területek a jövőért

Az Iroda 1995 óta koordinálja az USA kormánya által támogatott (750.000 dollár) kezdeményezést. A kezdeményezés célja, hogy az amerikai földrész trópusi területein elősegítse azt a képzési tevékenységet, amely része a ramsari értelemben vett fenntartható használatnak. A segélyekhez (3.000–20.000 US dollár lehet) hozzájuthatnak a kormányok, társadalmi szervek, továbbképző intézetek, valamint a kutatók egyénileg is. Az útmutatók és igénylőlapok beszerezhetők az Irodán vagy letölthetők az Internetről.

(b) Bulgária: vizes területek megőrzésének cselekvési terve

1940 óta Bulgária elvesztette vizes területeinek csaknem 90%-át a szennyezések, lecsapolások és fejlesztések következtében. Annak tudatában, hogy nagy a veszélye a megmaradt vizes területek elvesztésének is, a bolgár hatóságok se-

gítséget kértek a Ramsari Irodától egy nemzeti cselekvési terv elkészítéséhez, amelynek célja az ország vizes területeinek a megőrzése.

A Ramsari Iroda küldöttsége először látogatást tett a Srebarna-tónál (Ramsari Terület és a Világörökség része) és egyéb duna-menti és fekete-tengeri jelentősebb területeknél, majd 18 hónappal később a francia kormány pénzügyi támogatásával kiadták a cselekvési tervet. A terv a következőket tartalmazta:

- az ország vizes területeinek (amelyet 5 részre osztottak) állapot-elemzése;
- jogi szempontok;
- intézményi berendezkedés;
- társadalmi ügyek;
- gazdasági szempontok;
- az egyes régiókban elsőbbséget élvező tevékenységek; és
- a javaslatok végrehajtásának költségbevétele.

A Bolgár Ramsari Nemzeti Bizottság, amelynek tagjai kormánytisztviselők, kutatók, valamint társadalmi természetvédelmi szervezetek képviselői, folyamatosan figyelemmel kíséri a terv szerinti munkát, értékeli az eredményeket és szükség esetén helyesbítést tesz.

(c) A Ramsari Iroda által koordinált egyéb projektek, amelyeket különböző kormányok támogatnak

- A Fenntartható Használat Projekt (1990-1993, Hollandia; lásd 4.2.5.);
- Csereprogramok (1992, Franciaország; 4.4.4.);
- A Doñana Bizottság szakértőkkel való ellátása annak érdekében, hogy elkészüljön egy megőrzési terv és stratégia a Doñana-régió fenntartható társadalmi és gazdasági fejlesztéshez (1992, Spanyolország);
- MedWet (1993, Európai Bizottság; 4.4.5.);
- Helyreállítási és területkezelési program egy szlovákiai ramsari területen (1992-1993, Svájc);
- Területkezelési tervek kidolgozása Costa Ricában és Peruban (1992-1993, USA);
- A legfontosabb természetvédelmi kérdések meghatározása Albániában (1993, Franciaország);
- Lengyel nemzeti cselekvési terv kidolgozása a vizes területekre (1994, Franciaország);
- Sürgős RKÖA segély a Cseh Köztársaság javára (1997, USA).

4.4.8. Külső támogató szervezetek

A fenti, címbeli szervezetek alatt a következők értendők: bankok, kormányhivatalok és nemzetközi kormányzati szervezetek, amelyek jelentős szerepet játszanak az egyes országok fejlesztési támogatásában.

A 3.4. ajánlás nyomatékosan felszólítja a fejlesztési szervezeteket, hogy

- dolgozzanak ki koherens fejlesztési politikát és alkalmazzák azt a vizes

területek fenntartható hasznosításánál, bölcs gazdálkodásánál, valamint megőrzésénél;

- alakítsanak ki speciális regionális programokat annak érdekében, hogy biztosítsák ennek a politikának az integrációját valamennyi tevékenységeikbe;
- nemzetközi szinten hangolják össze programjaikat, hogy tevékenységeik ne okozzanak káros hatást a területekre;
- mélyítsék az ökológiai szaktudást valamennyi munkahelyen, amelyek érintve vannak a vizes területekre hatással levő projektek kidolgozásában és megvalósításában;
- dolgozzanak ki útmutatókat a környezeti szempontok figyelembevételére a projekt végrehajtásának összes szintjén;
- biztosítsák a környezeti hatásvizsgálatot a támogatásokat megelőzően, valamint az ajánlott intézkedések végrehajtását;
- rendszeresen értékeljék politikáikat; és
- állítsák helyre azokat a vizes területeket, amelyeket a fejlesztések által tönkretettek.

Továbbá a 3.4. Ajánlás felszólítja még a fejlesztési szervezeteket, illetve a támogatást élvező kormányokat az alábbiakban:

- segítsék elő a fenntartható használatra és élőhely megőrzésre irányuló országos szintű politika kidolgozását és alkalmazását;
- fejlesszék az intézményi hálózatot és az ökológiai szakmai ismereteket mind országos szinten, mind pedig a projektekben regionálisan érintett területfejlesztési hatóságok között, hogy a fenti politikákat végre lehessen hajtani; és
- a projekt megvalósításában érintett személyeket képezzék ki és részesüljenek oktatásban.

A 3.5. Ajánlás rendelkezik az Irodának a területfejlesztési szervekkel kapcsolatos feladatairól. Az Iroda segítséget nyújt a fejlődő országoknak a területek fenntartható használatára és megőrzésére irányuló projektek tervezésében:

- a területfejlesztési szerveket a projektek pénzügyi támogatására buzdítja;
- összekötő szerepet játszik a potenciális támogatók és támogatandók között;
- elősegíti a területek fenntartható használatának alapelveit bemutató projektek megvalósítását;
- előmozdítja a területek fenntartható használatát és megőrzését a fejlődő országokban mind a területfejlesztési szerveknél, mind az illetékes hatóságoknál;
- felkéri a területfejlesztési szerveket, hogy lássák el információval azokról az intézkedésekről, amelyeket a területekre hatással lévő projektek esetében hoztak a környezeti szempontok integrálása érdekében (pl. tervezésükről és végrehajtásukról, hatékonyságuk monitorozásáról); és
- évenként jelentést készít ezekkel kapcsolatos tevékenységeiről a SzF-nek.

A Világ Környezeti Alappal (GEF) és végrehajtó szerveivel (Világbank, UNDP, UNEP) való együttműködésről szól a VI.10. Határozat, amely „utasítja az Irodát,

hogy a folyamatban levő, a GEF titkársággal és a GEF végrehajtó szervezeteivel való együttműködését terjessze ki és mélyítse tovább”. A határozat szintén „felkéri a GEF-t, hogy adjon közvetlen támogatást a rászoruló feleknek, ezáltal is segítvén őket a Stratégiai Terv 1997-2002 megvalósításában”.

A Stratégiai Terv 7. számú általános célkitűzése, amely 21 programot tartalmaz, kimondja, hogy „más egyezményekkel és szervekkel összefogva, legyen az akár kormányzati vagy társadalmi, elő kell segíteni a nemzetközi együttműködést és mozgósítani kell a pénzügyi támogatásokat a területek megőrzése és fenntartható használata érdekében”.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) a Világ Természetvédelmi Uniójával (IUCN) közösen kidolgozta a következőt: „Útmutató a segélyszervezetek számára a trópusi és szubtrópusi vizes területek fokozott megőrzésének és fenntartható használatának érdekében”. Ezt az útmutatót az 1996-os konferencián mutatták be, a támogatandó országokat pedig felkérték, hogy észrevételeiket küldjék meg az Irodának.

Jelenleg tervezési szakaszában van egy, az Iroda és a Világbank Környezeti Osztálya közötti egyetértési emlékeztető (Memorandum of Understanding).

4.5. Az egyezmény megismertetése a nagyvilággal

Az egyezmény ismertetését, a vizes területek és természeti erőforrásaik megőrzésében és fenntartható használatában betöltött szerepéről, nemzetközi szinten az Iroda és társszervezetei, míg országos és helyi szinten a felek és a helyi társadalmi szervek végzik.

(a) A felek tevékenységei

Az egyezmény 6.3. cikkelye előírja, hogy a *„SzF biztosítsák, a területek kezeléséért bármely szinten felelős személyek és szervezetek tájékoztatását, és hogy vegyék figyelembe a konferenciák ajánlásait, amelyek a területek megőrzésével, kezelésével és fenntartható használatával kapcsolatosak”*.

Az Iroda buzdítja és, amennyiben szükséges, segíti az országos hatóságokat, a ramsari nemzeti bizottságokat és a nemzeti társadalmi szervezeteket, hogy:

- országaikban reklámozzák az egyezményt, például a ramsari embléma (4.5.4.) megjelenítésével a vizes területekről szóló kiadványokon és az onnan származó termékek esetében (4.5.3.);
- ünnepeljék meg február 2-án a Vizes Területek Világnapját (ami az egyezmény aláírásának az évfordulója) (4.5.6.);
- készítsenek tájékoztató anyagokat, vagy fordítsák le a már meglévő egyezményi dokumentumokat, és széles körűen terjesszék azokat;
- jutassák el egymáshoz a kutatásokkal és területkezeléssel kapcsolatos információkat;
- indítsanak el országos méretű tájékoztatási mozgalmakat a területek megőrzéséért;
- hozzanak létre országos információs hálózatot, amely az ország vala-

mennyi ramsari területét tartalmazza (a nemzeti bizottság által koordinálható, 3.8.).

Az RKÖA (4.4.6.) szintén felhasználható anyagi forrásként a tájékoztatási és oktatási tevékenységek támogatására.

A Stratégiai Terv 3. általános célkitűzése azokra a tevékenységekre vonatkozik, amelyek a *„világ valamennyi részén és minden szinten megismertetik a területk értékeit és működéseit”, továbbá a cselekvési célok egyike, hogy „dolgozzanak ki és támogassák azokat az oktatással és tájékoztatással kapcsolatos országos programokat, amelyek az emberek szélesebb körét célozzák meg, így a döntéshozókat, a vizes területeken, illetve környékén élő embereket, egyéb területhasználókat, valamint magát a lakosság egészét”.*

(b) Az Iroda tevékenységei

Az Iroda alapvető tevékenysége általánosságban az, hogy elősegítse a tájékoztatást a vizes területek megőrzésével kapcsolatos dolgokról, külön hangsúlyt fektetve az egyezmény népszerűsítésére, az alábbiak által:

- a ramsari emblémával (4.5.4.) ellátott tájékoztató közlemények, kiadványok (4.5.2.) és más népszerűsítő anyag (4.5.3.), ideértve a Ramsar Hírlevelet is;
- előadások tartása, újságcikkek;
- részvétel más szervezetek írásos anyagainak elkészítésében; és
- információk anyagoknak a nemzetközi tanácskozásokon való kiosztása, valamint igény szerinti megküldése.

4.5.1. A Ramsari Egyezmény és az Internet

Az elektronikus újság (Ramsar Web site), amelyet 1996 februárjában hoztak létre, 1997 júliusában már több mint 500 fájl tartalmazott és havi látogatóinak száma 1800 körül volt. Teljes mértékben az Iroda kezeli és tartja fenn, míg a szerveret az IUCN biztosítja. A célkitűzésben az alábbiak szerepelnek:

- az egyezménnyel kapcsolatos információk szolgáltatása (gyakran felmerült kérdések, hatóságok és munkatársak jegyzéke, kapcsolódás mások, a témában érintett elektronikus újságokhoz, a ramsari szakkifejezések jegyzéke stb.);
- az egyezmény eddig megjelent valamennyi iratának összegyűjtése és tárolása, így például a Stratégiai Terv, az 1980 óta kiadott határozatok és ajánlások szövegei, a felállított szempontok és irányelvek, az ülések jegyzőkönyvei, emlékeztetők, beszédek, jegyzékek a Szerződő Felekről és a Ramsari Területekről stb.; és
- folyamatos hírközlés az Iroda, a SzF, a társadalmi szervezetek tevékenységeiről és egyéb fontos dolgokról.

Az Iroda kezeli az ún. Ramsar Fórumot, amely egy nyilvános elektronikus levelezési rendszer. Azért hozták létre, hogy lehetővé tegye elektronikus formában is a hírek, bejelentések, közlemények átadását, valamint az egyezménnyel kap-

csolatos ügyekben az információ- és tanácsadást. A Fórum nagyon fontos szerepet tölt be ott, ahol még nem férnek hozzá az Internethez, ugyanakkor elektronikus levelezést már tudnak folytatni. Azok, akik szeretnének csatlakozni a Fórumhoz, írjanak a következő címre: ramsar-mgr@indaba.iucn.org. Szövegnek csak ezt írják: join ramsar-forum. A további tudnivalókat a válaszban megtalálják.

1997 júniusában kialakítottak egy zártkörű tagságot (Ramsar Exchange), hogy lehetővé tegyék az egyezményben hivatalosan is érintettek közötti hivatalos párbeszédet. Mindez három különböző nyelven is történhet (angol, spanyol és francia). Az érintettek pedig a következők: a SzF valamennyi államigazgatási szerve és diplomáciai képviselője, a ramsari nemzeti bizottságok, továbbá az állandó megfigyelők és a társadalmi társszervezetek. Az ÁB és a TTTT jegyzékében kizárólag csak ez a két testület szerepelhet.

4.5.2. Kiadványok

Az Iroda kiadványainak többsége az egyezmény három elfogadott nyelvén (angolul, franciául és spanyolul) jelenik meg. Amennyiben pótlólagos pénzügyi alapok állnak a rendelkezésre vagy szponzori támogatás esetén más nyelven is megjelennek.

Az Iroda tájékoztató jellegű kiadványai:

- Ramsari Stratégiai Terv 1997–2002;
- az 1996-os konferencia által elfogadott határozatok és ajánlások;
- Ramsar Hírlevél: egyike az Iroda legfontosabb tájékoztató eszközeinek. Évente több alkalommal is megjelenik. Folyamatosan szolgáltatja a híreket az egyezmény végrehajtásával kapcsolatos eseményekről és a jelentősebb történésekről. A Hírlevélben megjelent írások többségét az Interneten már előzetesen leközlötték. Ez utóbbit naponta töltik fel friss hírekkel.
- szórólap az egyezményről: időszakosan felfrissített, tömör áttekintést ad a Ramsari Egyezményről;
- a SzF jegyzéke, valamint a jelentősebb területek listája: megjelenik A4 formátumú lapokon és az Interneten, folyamatosan helyesbítik.

Az Iroda technikai jellegű kiadványai:

- konferencia jegyzőkönyvek: az egyes üléseket követően adják ki;
- a nemzetközi jelentőségű vizes területek címjegyzéke (1993; módosítva 1996.);
- A vizes területek fenntartható használata felé (1993; szerkesztő T.J. Davis): az 1990-1993 között megvalósított projekt leírása;
- A Ramsari Egyezmény alkalmazásának és megvalósításának jogi elemzése – Dánia (1989; Veit Koester);
- A Ramsari Egyezmény története és fejlődése (1993; prof. G.V.T. Matthews);
- A Ramsari Egyezmény jogi fejlődése (1995; C.de Klemm and I. Creteaux);
- A világ Ramsari Területei (1996; Scott Frazier, Wetlands International);
- A vizes területek gazdasági értékelése: Útmutató a politikusok és a terve-

- zők számára (1997; E. B. Barbier, M. Acreman and D. Knowler);
- Ramsari Kézikönyv: Útmutató az egyezményhez (1971; Ramsar, Irán) 2. kiadás (1997);
- Vizes területek, biológiai sokféleség és a Ramsari Egyezmény (1997; szerkesztő S. L. Hails).

A kiadványok jelenleg érvényben lévő árjegyzéke megtekinthető az Interneten és beszerezhető az Irodától. A ramsari kiadványok a következő címen rendelhetők meg: IUCN Publication Services Unit, 219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 0DL, U.K. (fax: +44 1223 277 175, iucn-psuwcmc.org.uk).

4.5.3. Népszerűsítő árucikkek

Az egyezményt népszerűsítő árucikkeket részben az Iroda központi költségvetéséből fedezik, részben pedig külső szponzorok támogatják.

- A vizes területek világa – egy rövid videofilm, amely a területek szépségeit és sokféleségét mutatja be;
- A vizes területek fenntartható használata – egy 17 perces videofilm, amely esettanulmányok (ezek a Fenntartható Használat Projekt részei) felhasználásával ismerteti meg a fenntartható gazdálkodás fogalmát;
- A madarak kórusa – Európa vízimadarainak hangja CD-n és kazettán, amely a francia Környezetvédelmi Minisztérium segítségével készült;
- Ramsar pólók – fehér színben és a ramsari emblémával ellátva;
- Selyem sálak és nyakkendők – az embléma színeiben;
- Karórák – emblémával ellátva;
- Öntapadós címkék – a ramsari emblémával és felirattal (Convention on Wetlands).

Érvényes árjegyzéket és megrendelőlapot az Irodából lehet beszerezni.

4.5.4. Ramsari Területek felterjesztése

Az ÁB a 19. számú határozatában felkéri a SzF-t, hogy a ramsari területeik kijelölését az alábbi szövegezéssel terjesszék fel:

A kormány ezúton terjeszti felvételre ezt a XXX hektáros területet a Nemzetközi Jelentőségű Vizes területek Listájába, amelyet a vizes területekről szóló egyezmény keretén belül hoztak létre. Az egyezmény a Ramsarban (Irán) 1971-ben aláírt nemzetközi szerződés, és a vizes területek megőrzésének és fenntartható használatának elősegítésére irányul.

A terület védelméért és kezeléséért felelős: (az illetékes szerv neve és címe, telefon- és fax-száma)

4.5.5. Vizes területek világnapja

Az Állandó Bizottság 1996 novemberében nyilvánította február 2-t (az 1971-ben aláírt egyezmény évfordulója) a vizes területek világnapjává, hogy világszerte oktatási és ismeretterjesztési tevékenységekkel hívják fel a figyelmet a vizes területek értékeire, különösen pedig a Ramsari Egyezményre. 1997. február

A Ramsari Egyezmény kézikönyve

2-án több mint 30 ország kormányzati és társadalmi szervezete támogatta a megemlékező ünnepségeket, amelyek többek között az alábbiakat tartalmazzák: művészeti versenyek, területek látogatása szakmai vezetéssel, vizes területkről származó termékek kiállítása, számos rádió interjú és sajtóközlemény, televíziós műsorok, új ramsari területek kijelölése, valamint országos politikák kidolgozása.

A Ramsari Irodában beszerezhetők a megemlékezéssel kapcsolatos beszámolók és a jövőre vonatkozó javaslatok.